

DENK GROEP IN DE WARANDE

OVER VERANKERING

22 november 1995

INLEIDING	3
UITGANGSPUNTEN VAN DE DENKGROEP	3
DEEL 1 : VERANKERING EN EUROPESE STRATEGIE.	4
DEEL 2 : ECONOMISCH PROGRAMMA.	9
DEEL 3 : RESPONSABILERING.	14

INLEIDING

Vlaanderen bevindt zich op een kruispunt. Door een versnipperd optreden van de verschillende Vlaamse krachten enerzijds en door het in feite ontbreken van een eensgezinde maatschappelijke toekomstvisie anderzijds wordt momenteel geen of een gebrekkig antwoord gegeven op de verschillende uitdagingen waarvoor Vlaanderen gesteld wordt.

Eén van de belangrijkste doelstellingen op dit moment is dan ook een positief concept voor Vlaanderen te ontwikkelen en te promoten.

Om deze doelstellingen te realiseren is er een denkgroep opgericht bestaande uit personen van het bedrijfsleven, de academische kringen en het sociaal-economisch milieu.

De Denkgroep komt een aantal keren per jaar bijeen in de Warande te Brussel. Tijdens deze vergaderingen wordt er telkens een, vooraf voorbereid, thema besproken en een standpunt terzake ingenomen.

Daarnaast kan de groep initiatieven nemen om het wetenschappelijk onderzoek terzake, waar nodig, te stimuleren en om ingenomen standpunten verder te verspreiden en ingang te doen vinden.

Het thema voor het eerste werkjaar is “De Vlaamse verankering”.

Het standpunt van de denkgroep terzake wordt hierna gegeven.

UITGANGSPUNTEN VAN DE DENKGROEP

1. Vlaamse verankering past in een Europese strategie die culturele identiteit erkent en beschermt.
2. Vlaamse verankering vergt een nieuw economisch programma, hefboom voor opbouw, groei en versterking van de ondernemingen.
3. De toekenning in het kader van de Staatshervorming van grotere financiële bevoegdheden aan de deelstaten, bevordert de Vlaamse verankering.

DEEL 1 : VERANKERING EN EUROPESE STRATEGIE.

1. Sterke lokale beslissingscentra : de kracht van Europa.

Een Vlaams verankeringsbeleid streeft naar de creatie en de uitbouw van beslissingscentra in de eigen regio.

In feite voeren alle Europese lidstaten zo'n beleid zonder dat dit ter plaatse aanleiding geeft tot debatten over de zin of onzin van deze doelstellingen. Er kan wel discussie zijn over de instrumenten om die te verwezenlijken.

Met of zonder het woord te hanteren, schaart de publieke opinie in onze buurlanden zich achter een verankeringsbeleid. Een Vlaams "verankeringsbeleid" komt neer op de vertaling van het "industriebeleid" in andere lidstaten.

Dergelijk beleid ter versterking van de eigen economische troeven hoeft niet te leiden tot protectionisme of interventionisme. Integendeel : Michael Porter en anderen wijzen erop dat de versterking van comparatieve voordelen op zich de wereldhandel verhoogt, wat de vrije markt stimuleert.

Sterkere economieën van de verschillende staten en regio's bevorderen de kwaliteit van de producten en diensten en stimuleren de concurrentie.

Vandaar ons uitgangspunt dat een verankeringsbeleid niet in tegenspraak is met de vrije markt. Integendeel : hoe sterker de Vlaamse economie, hoe beter ze kan concurreren op een vrije markt.

Daarom is het nodig dat de Europese Unie rekening houdt met één van haar sterkste troeven : de sociaal-economische veelzijdigheid van de verschillende regio's. Europa is, in tegenstelling tot de Verenigde Staten, geen "smeltkroes". Haar verscheidenheid is haar kracht. We stellen trouwens vast dat de nieuwe politieke meerderheid in de VS de autonomie van de staten juist versterkt in de overtuiging dat dit de Amerikaanse economie in zijn geheel ten goede komt.

Een grotere Europese- of wereldmarkt zal ertoe leiden dat de kleinere regio's zich flexibeler kunnen opstellen. "Hoe groter de wereldeconomie, hoe sterker de kleinste spelers," zo beschrijft John Naisbitt de "global paradox". Kleine spelers zijn immers - net als een KMO - in staat om flexibel te reageren op nieuwe uitdagingen.

Wat geldt voor alle landen van de wereld, geldt ook voor Vlaanderen. Economische groei en welvaart hangen nauw samen met de mogelijkheid om de eigen troeven uit te bouwen. Zo'n beleid is niet gericht tegen een ander land of regio.

2. Economie en cultuur : twee kanten van één medaille.

Een Vlaams industrieel beleid is niet enkel een financieel-economische kwestie, maar moet worden bekeken in zijn maatschappelijk-culturele context. De kracht van de Vlaamse economie hangt immers nauw samen met de versterking van een kleinere cultuur. Economische performantie en culturele identiteit zijn twee kanten van één medaille. De kracht van de ene versterkt de andere. Sinds het verschijnen van "Over Vlaamse volkskracht" (1906) van Lodewijk de Raet is dit een voortdurend thema in de aktie voor meer Vlaamse autonomie.

Omdat Vlaanderen over eigen politieke instellingen beschikt en er zich een ondernemersklasse vormt, scherpt het zelfbewustzijn van de Vlaming aan. Hoe sterker het identiteitsbesef van de Vlamingen, hoe minder schroom er zal bestaan om een verankeringsbeleid te voeren.

Sommige sociaal-economische kringen blijken eerder negatief te staan tegenover de Vlaamse verankering. Allerlei elementen, zoals de "globalisering van de economie", de "interne Europese Markt" of de "Belgische economische en monetaire unie" zouden een verankeringspolitiek in de weg staan.

Dit gaat niet op. Verankering staat immers voor industrieel beleid. En dit is, net zoals cultuur, een materie van de deelstaten. Aldus komt de tegenstand tegen de Vlaamse verankering in feite neer op de ontkenning van de federale realiteit of de nieuwe sociaal-economische krachtverhoudingen. De vraag of verankering niet eerder Belgisch dan wel Vlaams moet zijn, is een achterhaalde discussie.

3. Interne markt en verankering.

Vlaanderen is, hoeft het gezegd, een open economie. In principe zullen we dus winnen bij de versterking van de intra-Europese handelsstromen. Hoe minder handelsbeperkingen, hoe beter voor de Vlaamse ondernemingen.

Daarom zouden de Europese instellingen voldoende wettelijke instrumenten moeten hebben om het doel - de creatie van een vrije economische ruimte - te realiseren. Maar de Europese ideeën worden amper in richtlijnen omgezet als dit indruist tegen de belangen van de grotere lidstaten. Zo is er een opvallende discrepantie tussen de mate van openheid in de verschillende lidstaten. Beschermingsconstructies tegen het overnemen van ondernemingen, open en verdoken subsidies, kartelvorming en andere vormen van overheidsinterventie belemmeren de vrije markt.

In België is dit veel minder het geval. Daarom moet ons land ernaar streven dat dergelijke belemmeringen elders worden opgeheven. Maar weinig landen lijken - zeker nu de Europese Unie wordt geconfronteerd met een identiteitscrisis - geneigd om (naar eigen zeggen eenzijdig) de stap te zetten naar een verregaande liberalisering. In de overgangperiode naar een echte interne markt lijdt ons land dus een comparatief nadeel in vergelijking met andere lidstaten.

Moeten wij ons laten inspireren door buitenlandse voorbeelden bij de uitstippeling van ons industrieel beleid? Volgens het Europese Hof is de discriminatie, die elders bestaat tegenover buitenlanders, geen rechtvaardiging voor discriminerende maatregelen in de eigen lidstaat.

Dit neemt niet weg dat Vlaanderen naar instrumenten moet zoeken om, minstens in een overgangperiode, toch te vermijden dat onze bedrijven zich in deze restrictieve context minder sterk kunnen ontwikkelen dan de buitenlandse concurrenten.

4. Europese éénmaking en kleine lidstaten.

Volgens het subsidiariteitsprincipe moet elk bestuursniveau over de bevoegdheden beschikken die op dat niveau het meest efficiënt kunnen worden uitgeoefend. We stellen vast dat de Europese instellingen dit principe soms eenzijdig interpreteren en een centralistisch beleid voeren.

Voor de regio's, die geen rechtstreekse stem op het Europese platform hebben en hun invloed dus minder kunnen doen gelden in "Brussel", is dit onaanvaardbaar.

Onze federale regering neemt op dat vlak eerder een passieve houding aan. Bevoegdheden van de deelstaten (mediabeleid, taalpolitiek, industrieel beleid) worden op Europees niveau beknot met - actieve of passieve - medewerking van de federale vertegenwoordigers, die hierbij geen betrokken partij zijn. Er ontwikkelt zich een paradox: de federale overheid, die in tegenstelling tot de deelstaten wel een stem heeft in de Raad, wordt sterker dan de deelstaten naarmate de Europese éénmaking vordert.

Is het niet bevreemdend dat het Verdrag van Maastricht onderwijs en cultuur beschouwt als een onderdeel van de "eerste pijler" van de Europese Unie? Deze bevoegdheden worden als een Europees-federale materie behandeld, zodat hier de meerderheidsregel geldt. Voor justitie, veiligheid, sociale aangelegenheden en buitenlandse zaken geldt evenwel de unanimiteitsregel. Een omgekeerde situatie is te verkiezen.

De Europese eenmaking en de totstandkoming van de EMU mogen er niet toe leiden dat het Belgische federale model wordt ondergraven. Vlaanderen zou aan Europa bevoegdheden afstaan die het pas recent verwierf. Op zich is dit geen probleem, voor zover de Vlaamse instellingen beslissen dat ze met deze nieuwe verdeling akkoord gaan.

In dit opzicht willen we verwijzen naar de situatie in de Bondsrepubliek. De Duitse Länder keurden het Verdrag van Maastricht slechts goed onder het voorbehoud van de versterking van hun positie tegenover de federale regering. Ook neemt het gewicht van de Länder in de Bundesbank stelselmatig toe. Bij onze oosterburen gaan de economische versterking van de deelstaten en de medewerking aan de uitbouw van een federaal Europa dus hand in hand.

Dit is de logische evolutie. Op de duur zal het belang van de nationale lidstaten, zoals gewenst door de vaders van de Europese gedachte, verdwijnen. Vandaar dat financieel-economische beleidsinstrumenten in het federale model moeten worden aangepast aan de Europese evolutie. Zoniet verwordt de Vlaamse autonomie tot een lege doos bij gebrek aan mogelijkheden om een sociaal-economisch en cultureel beleid uit te stippelen.

5. Cultuur is geen economisch produkt

De Europese Unie moet, zoals boven reeds gesteld, de verscheidenheid van Europa waarborgen. De sterkte van de verschillende culturen maakt de sterkte van Europa uit. Op wereldvlak wordt dit principe aanvaard. Zo maken de GATT-akkoorden een uitzondering op de vrije wereldhandel wat culturele materies betreft.

Vooraf de Franse autoriteiten schermen met het argument van “de culturele uitzondering” omdat de Europese cultureel-economische initiatieven niet mogen worden geblokkeerd door de Amerikaanse groot-industrie. Gewezen voorzitter Jacques Delors kadert dit Europese verzet in “het behoud van de eigen identiteit”. Zelfs in de Verenigde Staten is het verboden dat een buitenlandse groep eigenaar is van een nationaal televisienetwerk.

Zo lanceerde de Europese Commissie de richtlijn “Televisie zonder grenzen”, die het principe van vrij verkeer van audiovisuele programma’s uitwerkt. Ook moet een deel van de televisieprogramma’s uitgaan van Europese producenten.

Het komt ons voor dat het niet opgaat te pleiten voor de versterking van de Europese identiteit tegenover de VS en tegelijk blind te blijven voor de realiteit : grote Europese landen hebben op het vlak van culturele “produkten” een sterkere machtspositie tegenover kleine landen en culturen.

De Europese “identiteit” is het produkt van de veelheid van culturen. Cultuurverspreiding mag dus niet worden vergeleken met de distributie van klassieke economische produkten. Vandaar dat de versterking van de met cultuur verwanten sectoren (media, kabelbedrijven, filmindustrie, uitgeverijen) noodzakelijk is ter versterking van de identiteit van kleinere gemeenschappen binnen de Europese context.

Het Europese Hof van Justitie heeft geen probleem met regionale of nationale cultuurbevorderende maatregelen. De bescherming van eigen cultuur en identiteit rechtvaardigen een zekere beperking in het handelsverkeer.

Deze stelling vinden we ook ten dele terug in het Verdrag van Maastricht.

Het is de vraag in hoeverre dit principe in tegenspraak is met het verbod van discriminerende maatregelen ten aanzien van buitenlandse investeerders in de culturele sector. Het onderscheid tussen culturele maatregelen waar bescherming toegelaten is en economisch beleid zonder discriminatie is niet steeds even duidelijk. We pleiten ervoor dat culturele materies de voorrang krijgen.

6. Marktregulerende maatregelen.

De Europese interne markt wordt soms geassimileerd met een geheel of grotendeels gedereguleerde markt. Onterecht. Het doel van de in het Europees Verdrag vervatte regels inzake vrij verkeer, is niet het doen verdwijnen van alle nationale regels die de handel belemmeren.

Het Verdrag heeft geen enkel bezwaar tegen de toepassing van regelingen die tot doel hebben de mededinging te vrijwaren. Naarmate de grenzen verdwijnen zullen de mededingingsregels zelfs aan belang winnen.

Vooraf de toepassing van de regels inzake het misbruik van machtsposities verdienen enige aandacht. De Europese en nationale regelingen hebben tot doel te voorkomen dat overnemingen van bedrijven leiden tot de totstandkoming of versterking van economische machtsposities die de mededinging op de markt uitschakelen of in sterke mate beperken.

Het is een illusie te menen dat de geldende regelgeving op een objectieve en neutrale wijze wordt toegepast. Mede dankzij soms zeer agressieve lobbytechnieken zijn overnemingen voor de meeste nationale overheden nog steeds een gevoelige materie. De Europese Commissie wordt vaak onder druk gezet om een overname toe te staan, ook al leidt die tot een verdere marktconcentratie.

Belangrijk is, dat ook wanneer een overname door de Europese of nationale autoriteiten is goedgekeurd, het verbod op het misbruik van economische machtspositie blijft bestaan. Eenmaal een bedrijf, na een agressieve overnamepolitiek, een sterke positie heeft verworven op een bepaalde markt, heeft ze niet het recht die positie te misbruiken ten aanzien van concurrenten of gebruikers.

Wat België betreft, zou de overheid zich bijvoorbeeld alerter moeten opstellen ten aanzien van de nutssectoren. We kunnen de vraag stellen of Vlaamse ondernemingen op deze markt niet worden geconfronteerd met een feitelijk kartel van met het buitenland gelieerde groepen. Indien het antwoord hierop positief is, kan dit betekenen dat Vlaamse concurrenten op deze markt worden benadeeld of, meer algemeen, dat de ondernemingen, vandaag of in de toekomst, een te hoge factuur betalen aan de verstrekkers van openbare diensten. Een verankeringsbeleid kan erop gericht zijn zo'n situatie te ontmoedigen.

DEEL 2 : ECONOMISCH PROGRAMMA

Een stevige verankering kan alleen maar het resultaat zijn van een optimaal samenspel tussen de ondernemer die onderneemt en innoveert en de overheid die een gunstig ondernemingsklimaat creëert.

Ondernemen en innoveren is de verantwoordelijkheid van de ondernemer. De ondernemer moet binnen het kader dat wordt geschapen door het ondernemingsklimaat, met de beschikbare middelen een maximaal resultaat proberen te bereiken.

Dit kan zich dan vertalen in een voldoende hoge rentabiliteit die de ondernemer in staat moet stellen de nodige investeringen te doen met het oog op de toekomst. Of een onderneming succesvol is of niet, hangt mede af van de visie van de ondernemer, en de mate waarin die visie wordt omgezet in een effectieve strategie. Hierbij dient de ondernemer duidelijke en consistente keuzen te maken op het vlak van het produktgamma, de afzetmarkten en het produktieproces. Bovendien moet de organisatiestructuur dusdanig opgezet worden dat de objectieven van de onderneming en de objectieven van de werknemers (zelfontplooiing, verloning,...) zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd.

Maar de overheid heeft ook een belangrijke rol te spelen. Zij kan de gepaste randvoorwaarden creëren die ondernemingen uitnodigen hun besluitvorming in Vlaanderen te laten gebeuren. Een steviger verankering van onze ondernemingen vergt een vernieuwd economisch programma, dat de hefboom is voor de start, de groei en de versterking van de ondernemingen.

Dit vernieuwd economisch beleid moet steunen op drie grote pijlers, nl. de uitwerking van een Vlaams project rond de eigen economische hefbomen, de heroverweging van de rol van de overheid en een omgevingskader voor rendabele ondernemingen :

1. De uitwerking van een Vlaams project rond de eigen economische hefbomen.

Inzet van dit project is een moderne economische structuur waarin inventiviteit en creativiteit beter worden benut en waarin ondernemingszin wordt geprikkeld.

Dit vergt in de eerste plaats een offensief industrie- of verankeringsbeleid.

Het economisch weefsel kan worden versterkt door :

- ***de uitbouw van een innovatiecultuur :***

Technologische innovatie is één van de belangrijkste bronnen van produktiviteit en toegevoegde waarde, en ook een hefboom voor verankering. Om onze technologische positie te verbeteren is een verhoging van de kennisintensiteit in Vlaanderen noodzakelijk. Wil Vlaanderen concurreren met kennis, dan moeten de middelen voor O & O worden opgetrokken tot 2 procent van het BBP.

- ***een groeibevorderend KMO-beleid :***

KMO's zijn een essentieel deel van de Vlaamse economie. Het Vlaams economisch beleid moet erop gericht zijn een structureel kader aan te bieden waarbinnen KMO's kunnen starten en ontwikkelen tot sterke ondernemingen. Tevens moeten een aantal specifieke KMO-handicaps worden opgevangen :

- een betere regeling voor de overdracht en doorgroei van familiale ondernemingen door vrijstelling van successierechten en de oprichting van een administratiekantoor wettelijk te voorzien;
 - een garantieregeling voor risicokapitaal in KMO's. Op die manier verlaagt een overheidswaarborg de drempel tot investeren in jonge en groeiërichte ondernemingen;
 - een betere integratie van de KMO's in het economisch beleid, bijvoorbeeld op vlak van kennisdiffusie en buitenlandse handel;
 - de bevordering van netwerkvorming tussen grote en kleinere ondernemingen en tussen kleine ondernemingen onderling. Ondernemingen kunnen elkaar immers versterken binnen netwerken; en sterke ondernemingen binnen netwerken leiden tot competitieve clusters op wereldschaal;
 - de oprichting van en de kapitaalverhoging in startende ondernemingen fiscaal/financieel aantrekkelijk te maken.
- ***De kwalitatieve vestigingsfactoren optimaliseren :***

Vlaanderen is als investeringsregio strategisch goed gelegen en beschikt over belangrijke troeven, maar de kwaliteit van de vestigingsfactoren brokkelt af. Het aanwezige potentieel op het vlak van ligging en infrastructuur moet maximaal worden gevaloriseerd. Dit vergt het aanbod van voldoende fysieke ruimte voor bedrijventerreinen, de uitbouw van Vlaanderen tot logistiek platform van Europa en de vrijwaring van de bereikbaarheid van de economische centra.

Beste onderwijs en meer permanente vorming :

In een maatschappij waar kennis zowat de belangrijkste productiefactor wordt, bepaalt de ontwikkeling van vaardigheden het succes van een economie. Kennis is macht. Maar Vlaanderen staat hier voor grote uitdagingen: meer dan de helft van de actieve bevolking heeft maximaal een getuigschrift van hoger secundair onderwijs.

De uitbouw van deze vaardigheden verloopt in eerste instantie langs het onderwijs en de vorming. “Leren leren” wordt de boodschap:

- herwaardering van het onderwijs op alle niveaus, en van het technisch onderwijs in het bijzonder. Dit neemt niet weg dat onderwijs en opleiding heel wat efficiënter kunnen functioneren. Zeker in het secundair onderwijs kunnen responsabilisering en verantwoorde schaalvergroting de kosten drukken;
- betere inhoudelijke aansluiting tussen onderwijs- en arbeidsmarkt. Cruciaal is een juist evenwicht tussen een brede basisvorming en arbeidsgerichte vaardigheden en attitudes, alsook meer aandacht voor navorming en bijscholing van leerkrachten;
- stimulering van permanente vorming van de medewerkers, door bijvoorbeeld een verlaging van de opleidingskosten.
- grotere samenwerking tussen de verschillende Vlaamse universiteiten.

2. Heroverweging van de rol van de overheid.

In een gecorrigeerde markteconomie worden aan de overheid een aantal taken toevertrouwd. In eerste instantie zorgt de overheid voor het juridisch kader en de spelregels waarbinnen burgers en ondernemingen hun activiteiten uitoefenen. In tweede instantie treedt de overheid corrigerend op indien het marktmechanisme faalt. Ze doet dit in het bijzonder door het aanbod van publieke (milieu en defensie) en sociaal-maatschappelijke goederen (onderwijs en cultuur) te verzorgen.

Maar in haar zorg voor burger en samenleving is de overheid in het verleden te ver gegaan. Niet alleen de omvang van de overheidsinterventie staat daarbij ter discussie, maar ook de manier waarop wordt gehandeld. De overheid moet zich dus herbezinnen over haar rol in samenleving en economie, en zal daarbij prioriteiten moeten stellen en keuzes maken.

Een ondernemingsvriendelijke overheid, die verankering ondersteunt en werkgelegenheidscreatie bevordert, stelt orde op zaken inzake de toestand van de overheidsfinanciën en laat meer ruimte om te ondernemen :

- ***verdere gezondmaking van de overheidsfinanciën :***

De beste waarborg voor een stabiel en gunstig economisch klimaat is samen met de eerste groep deelnemen aan de EMU. Kunnen deelnemen veronderstelt onder meer de verdere gezondmaking van de overheidsfinanciën. Het behalen van een gezamenlijk overheidstekort van 3 procent van het BBP tegen eind '96 is daartoe onvoldoende. Ook de schuldratio, die momenteel nog 135 procent van het BBP bedraagt, moet binnen een redelijke termijn tot 60 procent van het BBP worden teruggebracht.

Om binnen dit saneringsbeleid de verankering van ondernemingen te bevorderen, het economisch draagvlak te versterken en het vertrouwen bij bevolking en ondernemers te herstellen, zijn in het overheidsbeleid nog ombuigingen nodig.

De markt heeft meer ademruimte nodig. Een dergelijke trendbreuk in het begrotingsbeleid impliceert een daling van de globale fiscale en parafiscale druk tot een internationaal vergelijkbaar niveau, en meer aandacht voor overheidsuitgaven met een groei-ondersteunend karakter (vb. onderzoek en ontwikkeling, infrastructuur).

Het komt er nu op aan beide uitdagingen - met name de schuldafbouw en de lastenverlaging - in een meerjarenperspectief met elkaar te verzoenen. Geen enkele overheidsgeleding kan zijn verantwoordelijkheid ontlopen : de federale overheid, de sociale zekerheid, de verschillende gewesten en gemeenschappen, de gemeenten en provincies, allen zullen een volgehouden inspanning moeten leveren.

- ***meer ruimte laten om te ondernemen :***

Ondernemen is niet de taak van de overheid. Toch speelt de overheid een belangrijke rol in een economisch leven, hetzij door reglementering hetzij door eigen initiatief (openbare bedrijven, parastatalen, intercommunales en andere).

Een verbetering van de marktwerking door deregulering en privatisering opent nieuwe perspectieven op groei en werkgelegenheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor het openbaar vervoer, de telecommunicatie en multimedia, de milieu- en energiemarkt. Maar deregulering- of privatiseringsoperaties mogen niet leiden tot een economisch machtsverlies van Vlaanderen in strategische sectoren. Ze mogen met andere woorden niet leiden tot een verdere of nieuwe monopolievorming en ontankering, maar moeten ook bijdragen tot de versterking van de Vlaamse economie, door bijvoorbeeld Vlaamse groepen in het aandelenkapitaal te betrekken of voor de regionale overheden een gouden aandeel te voorzien.

Via de GIMV is de Vlaamse overheid onder meer actief op de markt van risicofinanciering en KMO-financiering. Privatisering van de overheidsholding moet de ultieme doelstelling zijn : dit neemt evenwel niet weg dat in een overgangperiode de GIMV een verankeringsrol kan spelen.

- ***rechtszekerheid in regelgeving :***

Als regelgever moet de overheid zorgen voor een duidelijk, stabiele en voorspelbare regelgeving, die correct wordt nageleefd. De vele wijzigingen in de fiscale, sociale, milieu- en economische wetgeving creëren een sfeer van rechtsonzekerheid, die niet alleen het ondernemen voor gevestigde bedrijven bemoeilijkt, maar ook nieuwe initiatieven en buitenlandse investeerders afschrikt. Zo zijn er in de periode '91-'93 maar liefst 1.147 wijzigingen en aanvullingen in het sociaal recht aangebracht, die een directe impact hadden op de relatie werkgever-werknemer-overheid. Dit zijn gemiddeld bijna twee wijzigingen per werkdag.

Duidelijkheid en rechtszekerheid in de regelgeving bevordert de ondernemingswerking en komt verankering ten goede.

3. Een omgevingskader voor rendabele ondernemingen

Daar een voldoende rentabiliteit de beste bescherming is tegen het verlies van beslissingsautonomie, zijn rendabele ondernemingen cruciaal voor een stevige verankering.

De Vlaamse economie is sterk exportgericht : de exportratio bedraagt 85 à 90 procent van het Vlaams bruto regionaal produkt. Export is dus van levensbelang voor de Vlaamse economie, maar de exportsector heeft het moeilijk. Er gaan omvangrijke marktaandeelen op de buitenlandse afzetmarkten verloren, en het resterend exportvolume moet worden afgezet tegen krimpemde verkoopmarges. Het verlies van marktaandeelen kost Vlaanderen in de periode '88-'95 bij benadering 175 miljard Bfr. aan welvaart.

Aangezien Vlaanderen een sterk arbeids- en schaalintensief industrieel weefsel (vb. metaalverwerking, textiel, automobiel, e.a.) heeft, zijn competitieve loonkosten een belangrijke bron van competitiviteit. Maar die loonkosten liggen momenteel beduidend hoger dan bij onze belangrijkste handelspartners.

Een bijkomende verlaging van de ondernemingslasten is dan ook noodzakelijk om de Vlaamse ondernemingen toe te laten op gelijke voet te concurreren met die van onze buurlanden. Het herstel van de kostencompetitiviteit is een cruciale verankeringshefboom.

Vlaanderen moet deze boodschap ook klaar en duidelijk communiceren naar de federale overheid. Zoals trouwens in het Vlaams Regeerakkoord voorzien dient de Vlaamse regering met de federale regering in dialoog te gaan over alle kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van het concurrentievermogen, de vermindering van de sociale lasten op arbeid en de fiscaliteit. Naast het nemen van eigen maatregelen die het economisch draagvlak versterken, kan er op federaal vlak ook een wettelijk kader worden uitgetekend waardoor de gewesten zelf lastenverlagingen kunnen toestaan.

DEEL 3 : RESPONSABILERING.

Het, op federaal niveau, groot budgettaire overheidstekort, mede veroorzaakt door een te grote staatsschuld, wordt grotendeels gefinancierd via de uitgifte van staatsobligaties en slorpt aldus een groot gedeelte van de spaarmiddelen op. Dit maakt het moeilijker voor het bedrijfsleven om risicodragend kapitaal aan te trekken wegens de concurrentie met het groot aanbod aan risicovrije beleggingen in staatsobligaties met een goed en zeker rendement.

De grootte van het te financieren tekort werkt bovendien verhogend op de rentevoet op staatsobligaties en dus op de marktrente, waardoor de kost van het vreemd vermogen aangetrokken op de Belgische markt voor het bedrijfsleven toeneemt.

Tenslotte biedt het groot budgettair overheidstekort geen ruimte voor belastingverlaging, maar geeft het eerder aanleiding voor belastingdrukverhoging en dit ofschoon België zich reeds in de Europese top vijf van de hoogste fiscale druk bevindt en de fiscale druk naar het recordpeil van 1985 klimt. Een hoge, steeds maar toenemende fiscale druk komt het ondernemingsleven niet ten goede en werkt bovendien verlamdend op het consumptiepatroon.

Uit het voorgaande blijkt de band tussen de noodzaak van een gezonde staatshuishouding en verankering. Mochten de Vlaamse spaargelden meer richting Vlaamse bedrijven kunnen gekanaliseerd worden, eerder dan naar de Belgische staatsschuld, zou dit de verankering doen toenemen (Ter overweging : per dag wordt er op de Belgische Beurs in overheidsobligaties een bedrijf zo groot als Electrofina verhandeld). De hogere interestkosten en de zware belastingdruk maken de Vlaamse bedrijven bovendien meer overnamevatbaar.

Bovendien blijkt er een wanverhouding te bestaan tussen de economische en de financiële bevoegdheden van de regeringen van de deelstaten. De deelstaatregering financiert het grootste gedeelte van haar uitgaven met gelden die ze niet zelf heeft geïnd. De uitgaven van de deelstaten zouden dus moeten gekoppeld worden aan zelf geïnde belastingen. Op die wijze wordt elke deelstaat voor haar eigen financiële verantwoordelijkheid geplaatst. Dit zal haar niet enkel de mogelijkheid bieden om de belastingdruk indien zij dit wenst te verlagen, wat nu slechts in beperkte mate kan, maar er zal ook vanwege de bevolking een directe druk kunnen worden uitgeoefend om over te gaan tot zulke belastingdrukvermindering. Er kan geopteerd worden om minder uit te geven, maar het probleem van een ongezonde begrotingspolitiek stelt zich voor wat Vlaanderen betreft als dusdanig niet.

De koppeling van inning van belastingen met uitgaven kan op vrij eenvoudige wijze worden gerealiseerd. Er kan een systeem worden geconcipieerd waarbij de federale regering voor haar behoeften een vooraf bepaalde aanslagvoet heft die duidelijk lager is dan de huidige, met daarnaast een deelstaat-belasting waarvan het tarief bepaald wordt door de deelstaten en in functie staat van hun behoeften en begrotingspolitiek. Beide belastingen worden dan gedetailleerd op het aanslagformulier vermeld, zoals dit nu reeds het geval is op het vlak van de personenbelastingen voor de gemeentebelastingen. Dit heeft bovendien het voordeel dat de toestand voor de belastingbetaler doorzichtiger wordt, wat dus ook meer democratie betekent en zal deze doorzichtigheid de politici aanzetten tot een gezondere budgettaire politiek. De bedoeling van dit concept is dat de huidige belastingdruk niet toeneemt. Het is trouwens de verwachting dat deze in Vlaanderen kan afnemen. Zulk concept laat eveneens toe een deelstaat-gericht beleid te voeren, met inbegrip, indien zij dat zou willen, van een verankeringsbeleid. In de praktijk kan immers worden vastgesteld dat weloverwogen en uitgewerkte fiscale maatregelen heel gericht kunnen werken.

Fiscale en parafiscale maatregelen op het vlak van verankering kunnen daarbij zijn :

- Fiscale incentives om Vlaamse aandelen te kopen, het bevorderen van onderzoek en ontwikkeling en van Vlaamse call centra, waardoor een beleid tot stand komt om investeringen in of door Vlaamse bedrijven te stimuleren of een bepaald type van buitenlandse ondernemingen aan te trekken.
- De fiscale -juridische mogelijkheid voorzien om pensioenfondsen aan te leggen op bedrijfsniveau die kunnen beleggen in Vlaamse bedrijven.
- Het fiscaal en parafiscaal stimuleren van werknemersparticipaties die in de praktijk een werkzame verankering kunnen vormen.
- Een (voorwaardelijke) vrijstelling van successierechten wanneer afstammelingen het bedrijf voortzetten om op die manier te vermijden dat wegens die successierechten de afstammelingen zich genoodzaakt zien het bedrijf te ontmantelen of te verkopen.
- Het opzetten van een aangepaste/verbeterde Vlaamse Cooreman-De Clercq. Hierdoor zouden Vlaamse bedrijven een sterkere kapitaalstructuur kunnen krijgen en het Vlaamse beurswezen een nieuwe vaart.

Het argument dat zulke fiscale autonomie de Belgische Economische en Monetaire Unie zou ontwrichten, snijdt niet echt hout. Zo kent Zwitserland een gelijkaardig systeem. De federale belasting bedraagt er 9,8 %, de kantonnale varieert tussen 6 % en 35 %, zonder dat dit aanleiding geeft tot ontwrichtingsverschijnselen.
